

Od Nieświeża do Hawany

Akurat w tej dziedzinie Polska przebojem i ciężką pracą znalazła się w ścisłej, światowej czołówce. Starówki niemieckich miast, barokowe obiekty Brukseli, dzieła francuskich rzeźbiarzy i architektów zostały wypieszczone przez ręce polskich konserwatorów i przywrócone do pierwotnego blasku. Od lat polska szkoła konserwacji dzieł sztuki cieszy się powszechnie zasłużoną renomą. By utrzymać tę pozycję, trzeba się rozwijać i... konkurować z innymi. Tak brzmi credo prof. Jana Marcza z Zakładu Techniki Laserowej Instytutu Optoelektroniki, dzięki któremu i nasza uczelnia – poprzez wprowadzenie najnowocześniejszej techniki laserowej do ratowania dzieł sztuki – uplasowała nas wśród światowych liderów w tej dziedzinie.

Zapewne mało kto wie, ale osobiste osiągnięcia profesora i jego zespołu zostały dostrzeżone na najwyższym szczeblu – prof. Jan Marczak wszedł do wąskiego grona ekspertów UNESCO zajmujących się laserową konserwacją zabytków. Na zaproszenie tej organizacji, tylko w ostatnich dwóch miesiącach uczestniczył w charakterze wykładowcy w międzynarodowych warsztatach konserwatorskich w Nieświeżu i Hawanie.

W Nieświeżu, mateczniku rodu Radziwiłłów, w październiku 2013 r. odbyły się regionalne warsztaty konserwatorskie zorganizowane przez Komitety Narodowe UNESCO, Polski i Białorusi dla konserwatorów z Ukrainy, Litwy, Rosji i Białorusi. Obejmowały one takie dziedziny jak: konserwacja tkanin, mebli i wyrobów z drewna,

szkła i ceramiki, skóry, przedmiotów z metalu, renowacji zabytków rzemiosła artystycznego, malarstwa temperowego i olejnego, konserwacji ikon i instrumentów muzycznych, renowacji elementów architektonicznych oraz ochrony i konserwacji krajobrazu i zespołów parkowych. Wśród obiektów objętych programem warsztatów wyróżniały się zabytki znajdujące się w XVI-wiecznym kościele pw. Bożego Ciała w Nieświeżu, w tym grobowiec rodzinny Radziwiłłów.

W kilkusobowej grupie polskich specjalistów-wykładowców prowadzących warsztaty znalazł się prof. Marczak. W trzech trzygodzinnych spotkaniach przedstawił uczestnikom konferencji zagadnienia takie jak: dlaczego czyścimy laserem?, podstawy działania laserów, oddziaływanie promieniowania laserowego z materią i obliczenia z tym związane, a także zalety i wady metody laserowej w usuwaniu warstw wtórnych z dzieł sztuki i obiektów zabytkowych w architekturze oraz problemy bezpieczeństwa obiektu i użytkownika podczas restauracji laserowej. Czy trzeba dodawać z jakim zainteresowaniem wśród specjalistów spotkały się te nowatorskie metody konserwacji?

A w kolejce była już Hawana. W listopadzie br. prof. Marczak udał się tam kolejny raz, bo Hawana – wpisana na listę światowego dziedzictwa UNESCO – przykładą ogromną wagę do odnowienia znajdujących się tam zabytków. Profesorowie Andrzej Koss z warszawskiej ASP i Jan Marczak z WAT jako jedyjni, oprócz profesorów włoskich z uniwersytetu we Florencji, zostali zaproszeni do przeprowadzenia zajęć na międzynarodowym sympozjum dla konserwatorów zabytków Hawany. Jak wysoka była ranga tego sympozjum niech świadczy fakt, iż w jego otwarciu uczestniczyli m.in. Vivian Cabrera, dyrektor Biura Historycznego Hawany; dr Federico Mei, koordynator kubańskiego komitetu UNESCO; Ana Guallarte, attache kulturalny Komisji Europejskiej na Kubie; Carmine Rosbustelli, ambasador Włoch w Hawanie; Małgorzata Galińska-Tomaszewska, ambasador RP w Hawanie i dr Eusebio Leal Spengler, główny historyk miasta Hawany.

Sympozjum zgromadziło pracowników instytucji kulturalnych i konserwacji zabytków oraz studentów konserwacji z całej Kuby. Poza wykładami z laserowej techniki konserwacji zabytków oraz praktycznymi pokazami czyszczenia obiektów przy pomocy lasera, prof. J. Marczak zaznaczył swoją obecność w Hawanie instalacją systemu laserowego na światłowodach do bar-

Warsztaty na seminarium w Nieświeżu

Zamek w Nieświeżu w trakcie konserwacji

dziej precyzyjnego czyszczenia delikatnych obiektów zabytkowych, takich jak np. pergamin czy tkaniny. System ten został подарowany Kubańczykom przez UNESCO po wpisaniu Hawany na listę światowego dziedzictwa kultury.

Ogromnym zainteresowaniem gości i wszystkich przybyłych na sympozjum cieszył się również film „Warszawa nie zapomni” o zniszczeniach naszej stolicy podczas II wojny światowej i jej odbudowie, przywieziony i zaprezentowany przez prof. A. Kossę z Akademii Sztuk Pięknych. Problemy stojące przed konserwatorami zabytków prof. Kossa omówił na przykładzie zamku Krzyżtopór w Ujeździe ilustrując je specjalistycznym filmem, co dla uczestników sympozjum było niezwykle cenne, wszak tam uczą się na doświadczeniach innych.

Ze swej strony kubańscy gospodarze zaprosili zagranicznych gości do odwiedzenia pochodzącego z początku XX w. Kapitolu w Hawanie, który będzie restaurowany w pierwszej kolejności. Nie ukrywali też, że będą chcieli skorzystać z doświadczenia i wiedzy polskich profesorów przy tym projekcie. Poprzez profesora Marcza, który już kształcił grupę kubańskich operatorów systemów laserowych do konserwacji dzieł sztuki (poprzednia wizyta), nasza uczelnia zdobywa sobie szerokie uznanie i prestiż na drugiej półkuli.

Jerzy Markowski

Śladów polskich w Hawanie jest wiele

Kapitol w Hawanie powstał na początku XX w. (foto z 1929 r.). Teraz ma być restaurowany

Spotkanie robocze z wykładowcami włoskimi w Hawanie

Biblioteka na Kapitolu w Hawanie w 1931 roku...

...i dzisiaj